

PATVIRTINTA
Lietuvos darbo rinkos mokymo
tarnybos direktoriaus 2008-02-11
d. įsakymu Nr. V(4)-26

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

PROJEKTAS
„PROFESINIO ORIENTAVIMO SISTEMOS SUKŪRIMAS IR
DIEGIMAS“ (NR. ESF-2.4.-065)

PROFESINIO KONSULTAVIMO SPECIALISTŲ
KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMA

TURINYS

1. PROGRAMOS PAGRINDIMAS IR TRUMPAS APIBŪDINIMAS	3
2. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR ĮGYVENDINIMAS	7
3. PROGRAMOS KŪRIMO PARAMETRAI.....	8
3.1. Mokymo ir mokymosi filosofija	8
3.2. Vertinimo strategija ir metodai	8
3.3. Pagalba programos dalyviams	8
4. MOKYMO STRUKTŪRA, TURINYS IR ORGANIZAVIMAS	9
4.1. Mokymo programos struktūra ir turinys	9
4.2. Programos organizavimas	9
4.3. Sertifikavimas	10
5. PROGRAMOS VADYBA	11
5.1. Modulo dėstytojo atsakomybė	11
5.2. Modulo dalyvių atsakomybė	11
5.3. Grįžtamasis ryšys ir peržiūra	11
5.4. Programos įvertinimas ir tobulinimas	11
6. REIKALAVIMAI PROGRAMAI APRŪPINTI.....	12
7. PROFESINIO KONSULTAVIMO SPECIALISTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMOS MODULIŲ APRAŠAI	13
7.1. Modulo Nr. 1 „Profesinės karjeros tyrimai“ aprašas	13
7.2. Modulo Nr. 2 „Darbo rinkos vadyba ir tyrimai“ aprašas	17
7.3. Modulo Nr. 3 „Gebėjimų įvertinimas ir darbo paieška“ aprašas	20
7.4. Modulo Nr. 4 „Individualus ir grupinis konsultavimas“ aprašas	24

1. PROGRAMOS PAGRINDIMAS IR TRUMPAS APIBŪDINIMAS

Vykstant Lietuvos ekonomikos restruktūrizacijai ir jos integracijai į Europos Sąjungos ekonomines struktūras, ypač svarbiu uždaviniu tampa tikslingas ir efektyvus žmogiškųjų išteklių naudojimas, kurį lemia profesinio mokymo pasiūlos ir darbo rinkos paklausos sąveika. Vienu iš pagrindinių veiksnių galima įvardyti karjeros projektavimą – nuolatinės žmogaus pastangas išvelgti darbo rinkos kaitos tendencijas ir prognozuojamų pokyčių kontekste *tirti, planuoti ir įgyvendinti* savo profesinės veiklos tobulinimo procesus siekiant išlikti nuolat kintančioje darbo rinkoje bei įprasinti savo gyvenimą. Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugos, kaip sėkmingo, nuolatinio karjeros projektavimo prielaida, pripažįstamos vienu aktualiausių mokymosi visą gyvenimą strategijos elementu. Europos Komisijos mokymosi visą gyvenimą memorandume pabrėžiama, kad profesinio informavimo ir konsultavimo bei karjeros planavimo paslaugų plėtotės uždavinys – užtikrinti, kad kiekvienas asmuo galėtų lengvai gauti kokybiškos informacijos bei patarimų, susijusių su mokymosi ir profesinės veiklos galimybėmis visą gyvenimą.

Profesinio orientavimo strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo bei socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2003 m. lapkričio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-1635/A1-180, keliami šie profesinio informavimo ir konsultavimo tikslai: Lietuvos žmonėms teikti kokybišką informaciją apie mokymosi ir įsidarbinimo galimybes; teikti kokybiškas karjeros konsultavimo paslaugas visiems gyventojams neatsižvelgiant į jų amžių, lytį, tautybę ar gyvenamąją vietą bei socialinę padėtį, pagal individualius ir visuomenės poreikius; gerinti jaunų žmonių ir suaugusiųjų įsidarbinimo gebėjimus, skatinti jų verslumą ir nuolatinį žinių siekimą; ugdyti žmonių socialinį aktyvumą ir atsakomybę už savo profesinę veiklą siekiant išvengti nedarbo. Akivaizdžia sėkmingo išvardytų tikslų įgyvendinimo kliūtimi tampa kvalifikuotų specialistų, dirbančių profesinio informavimo ir konsultavimo srityje, nebuvimas, kadangi šalies aukštojo mokslo įstaigos jų nerengia, o šių specialistų kvalifikacijai tobulinti skiriama nepakankamai dėmesio. Atsižvelgiant į Lietuvos ekonominės, socialinės plėtros perspektyvą, šaliai tapus Europos Sąjungos nare, didėjanti profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų paklausa lemia poreikį parengti Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programą (toliau – Programa). Programa, skirta profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijai tobulinti, padės didinti profesinio konsultavimo paslaugų kokybę.

Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos būtinumą pagrindžia ir profesinio orientavimo strategijos įgyvendinimo plano (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro bei socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. kovo 23 d. įsakymas Nr. ISAK-415/ A1-71, punktas 3.1.5.) gairės: „universitetuose ir kolegijose rengti profesijos konsultantus, įtraukti į pedagogų, socialinių pedagogų mokymo programą profesinio orientavimo kursą“.

Pagrindiniai Programos turinio ir realizavimo tikslai atitinka Lietuvos Respublikos švietimo ir profesinio rengimo teisinių dokumentų nuostatas:

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2003, Nr. 63-2853);
2. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo (Žin., 1997, Nr. 98-2478);
3. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo pakeitimo įstatymo (Žin., 2007, Nr. 43-1627);
4. Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymo (Žin., 2000, Nr. 27-715);
5. Lietuvos Respublikos aukštojo mokslo įstatymo ir Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo (Žin., 2006, Nr. 87-3395);
6. Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo (Žin., 1998, Nr. 66-1909);
7. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metams (Žin., 2003, Nr. 71-3216);
8. Profesinio orientavimo strategijos (Žin., 2004, Nr. 56-1957).

Rengiant Programą, buvo atsižvelgta į kitų Europos šalių patirtį ir tarptautinių ES programų (Leonardo da Vinči, PHARE ir kitų) projektų, skirtų profesiniam informavimui ir konsultavimui, rezultatus.

Rengiant Programą, remtasi Profesijos konsultanto rengimo standarte (2007) apibrėžtais pagrindiniais profesijos konsultantų rengimo parametrais: intelektualiniais, materialiniais ir finansiniais ištekliais, studijų tikslais bei turiniu, pasiekimų vertinimo kriterijais ir kt.

Rengiant Programą, parenkant modulių temas, remtasi „Profesijos konsultantų kvalifikacijos poreikių nustatymo metodika“ ir joje pateiktais tyrimų duomenimis.

Apibendrinat profesijos konsultantų kvalifikacijos poreikių nustatymo tyrimo rezultatus, remiantis ekspertų vertinimais, labiausiai profesijos konsultantams trūksta ir reikia tobulinti šiuos gebėjimus:

1. planuoti ir atlikti profesinės karjeros tyrimus;
2. parinkti ir taikyti tyrimo metodus;

3. apdoroti tyrimo duomenis;
4. atlikti profesijų, kvalifikacijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimus;
5. konsultuoti dėl darbo rinkos kaitos perspektyvų;
6. konsultuoti dėl darbo ir karjeros galimybių įgijus kvalifikaciją;
7. sudaryti profesinio tobulėjimo planą.

Ekspertų nuomone, patys silpniausi profesijos konsultantų gebėjimai yra profesinio konsultavimo kokybės vertinimo srityje.

Apibendrinus profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo poreikių tyrimo rezultatus, galima daryti išvadą, kad profesijos konsultantams labiausiai reikia tobulinti šiuos gebėjimus:

1. konfliktų valdymas;
2. konsultavimo teorijų, strategijų ir metodų taikymas;
3. klientų, patiriančių karjeros krizę, konsultavimas;
4. profesinio konsultavimo tyrimų atlikimas;
5. bendradarbiavimas su regioniniais, nacionaliniais bei tarptautiniais karjeros projektavimo tinklais;
6. profesinio konsultavimo privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmių analizė.

Palyginus pateiktus profesijos konsultantų tobulintinus gebėjimus su ekspertų išskirtais profesijos konsultantų trūkstamų gebėjimų tobulinimui būtinų suteikti žinių prioritetais, planuojant profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo programas išskiriami šie svarbiausi trūkstami gebėjimai, kurių tobulinimą reikėtų laikyti prioritetiniu:

1. asmenybės pažinimo tyrimai;
2. profesijų, kvalifikacijos, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimai;
3. konfliktų valdymas;
4. konsultavimo teorijų, strategijų ir principų taikymas;
5. konsultavimo paslaugų efektyvumo vertinimas.

Remiantis atliktų ekspertiniu ir profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo poreikių nustatymo tyrimų rezultatais, galima sukurti Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programą, sudarytą iš keturių modulių: „Profesinės karjeros tyrimai“, „Darbo rinkos vadyba ir tyrimai“, „Gebėjimų įvertinimas ir darbo paieška“, „Individualus ir grupinis konsultavimas“.

Nuoseklus mokymosi Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programa yra:

1. modulinė (trukmė – 480 akad. val.);
2. skirta profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijai tobulinti;
3. besiremianti Programos dalyvio patirtimi;
4. lanksti, sudaranti galimybę ją tobulinti;
5. įtraukianti vertinimą už mokymąsi;
6. suteikianti sertifikatą.

Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programa rengiama Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijai vykdant projektą „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“. Šio projekto tikslas yra sukurti Lietuvos profesinio orientavimo sistemą, kurią sudarytų profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo posistemės, leidžiančios plėtoti profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugas atsižvelgiant į šalies ekonominės bei socialinės raidos perspektyvas ir individualius kiekvieno visuomenės nario poreikius. Siekiant šio tikslo, projekto metu suplanuotos tokios pagrindinės veiklos grupės: profesinio informavimo ir konsultavimo normatyvinių dokumentų bei mokymo programų sukūrimas ir specialistų mokymas.

Projektas „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“ yra remiamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis, įgyvendinant Lietuvos 2004–2006 m. bendrojo programavimo dokumento (BPD) 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ 2.4. priemonę „Mokymosi visą gyvenimą sąlygų plėtojimas“.

2. PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI IR ĮGYVENDINIMAS

Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos tikslas yra sudaryti galimybes profesinio konsultavimo specialistams įgyti pagrindinių profesiniam konsultavimui reikalingų kompetencijų, suteikti žinių apie profesinės karjeros tyrimus, darbo rinkos vadybą, gebėjimų įvertinimą ir darbo paiešką, individualų ir grupinį konsultavimą bei paskatinti Programos dalyvius pritaikyti naujai įgytas teorines žinias ir praktinius gebėjimus profesinio konsultavimo paslaugų kokybei gerinti.

Siekiant užsibrėžto Programos tikslo, būtina įgyvendinti šiuos uždavinius:

1. suteikti profesinio konsultavimo specialistams žinių apie profesinės karjeros tyrimų, pašaukimo sampratą, asmens pažinimo ir profesijų tyrimus, profesiogramų bei psihogramų struktūrą ir kt.;

2. suteikti profesinio konsultavimo specialistams žinių apie darbo rinkos sampratą, struktūrą, kaitą, vadybą, politiką ir tyrimus, darbo rinkos tyrimų naudojimo galimybes vykdant profesinį konsultavimą ir kt.;

3. suteikti profesinio konsultavimo specialistams žinių apie kvalifikacijos, kompetencijos ir gebėjimo sampratą, gabumų pažinimo, gebėjimų nustatymo ir atrankos tyrimus, darbo paieškos strategijas ir įsidarbinimo technikas, įsidarbinimo galimybes įgijus konkrečią kvalifikaciją ir kt.;

4. suteikti profesinio konsultavimo specialistams žinių apie profesinio individualaus ir grupinio konsultavimo metodologines koncepcijas, formas, metodus, trikdžius, etiką, naudojimo ypatumus ir kt.;

5. įsisavinę Programą, dalyviai įgytas žinias galės panaudoti vykdydami profesinę veiklą.

Programos įgyvendinimo metu kvalifikaciją tobulins profesinio konsultavimo specialistai.

Minimalus kvalifikacinis reikalavimas Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos vykdytojams – ne žemesnis kaip socialinių mokslų daktaro laipsnis.

Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programą tvirtina Vytauto Didžiojo universiteto Socialinių mokslų fakulteto Edukologijos katedra.

3. PROGRAMOS KŪRIMO PARAMETRAI

3.1. Mokymo ir mokymosi filosofija

Programos filosofiją grindžia tokios vertybės:

1. kolegialumas ir bendradarbiavimas;
2. kompetencija, lygybė ir įtraukimas į mokymosi veiklą;
3. dalyvio autonomija ir mokymosi veiklos akcentavimas;
4. Programos dalyvio, kaip reflektuojančio praktiko, suvokimas.

Nuosekliojo mokymosi modulinę programą apibūdinantys parametrai:

1. dalyviai – profesinio konsultavimo specialistai;
2. Programa, sudaryta iš atskirų modulių;
3. žinių ir įgūdžių ugdyimas, grindžiamas juos atitinkančiomis teorijomis;
4. Programos turinys ir metodai, atspindintys interaktyvius mokymo ir mokymosi modelius;
5. patirtinio mokymosi principas: dalyvių turimų profesinių žinių ir patirties naudojimas mokantis;
6. reflektavimas ir savianalizė, skatinantys profesinį tobulėjimą;
7. dalyvių mokymosi poreikių įvertinimas ir lankstumas koreguojant Programą.

3.2. Vertinimo būdai ir metodai

Programos dalyvių mokymosi rezultatai įvertinami po kiekvieno modulio, remiantis modulio metu sudarytais individualiais pasiekimų apžvalgais, t. y. atliktomis praktinėmis užduotimis. Vertinimo kriterijai bei formos aprašyti atskirai kiekviename modulyje. Ši informacija pateikiama visiems Programos dalyviams modulio dėstyto pradžioje. Mokymąsi vertina modulio dėstytojas.

3.3. Pagalba Programos dalyviams

Programos vadovas yra atsakingas už visapusišką Programos įgyvendinimą. Modulio dėstytojas teikia metodinę pagalbą besimokantiejiems ir yra atsakingas už kiekvieno modulio įgyvendinimą. Programos dalyviams teikiama visapusiška mokymosi pagalba. Už tai atsakingas Programos vadovas ir modulio dėstytojas.

4. MOKYMO STRUKTŪRA, TURINYS IR ORGANIZAVIMAS

4.1. Mokymo programos struktūra ir turinys

Modulinę Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programą sudaro 4 moduliai. Programos trukmė – 480 akademinų valandų. (Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos struktūra ir turinys pateikiami 1 lentelėje.)

1 lentelė. Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos struktūra ir turinys

Nr.	Modulio pavadinimas	Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo modulių apimtis, akad. val.				
		Teorinis mokymas	Praktinis mokymas	Savarankiškas darbas	Pasirengimas atsiskaityti	Iš viso
1.	Profesinės karjeros tyrimai	16	8	60	36	120
2.	Darbo rinkos vadyba ir tyrimai	16	8	60	36	120
3.	Gebėjimų įvertinimas ir darbo paieška	16	8	60	36	120
4.	Individualus ir grupinis konsultavimas	16	8	60	36	120
	Iš viso:	64	32	240	144	480

4.2. Programos organizavimas

Programos įgyvendinimo metu suteikiama ne tik teorinių žinių, bet ir tobulinami specialistų praktiniai gebėjimai.

Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo mokymo programą išbandys 50 profesijos konsultantų. Vėliau Programa dar bus tobulinama. Išbandant Programą profesinio konsultavimo specialistai bus mokomi dviem etapais. Pirmajame etape profesinio konsultavimo specialistai lankys teorinius užsiėmimus (kiekviename modulyje po 16 akad. val.), po kurių jie gaus užduotis savarankiškam darbui. Antrajame etape profesinio konsultavimo specialistai turės praktinių užsiėmimų (kiekviename modulyje po 8 akad. val.), po kurių modulio dėstytojui jie pateiks mokymosi pasiekimų aplanką.

4.3. Sertifikavimas

Sėkmingai baigus Programą, remiantis pasiekimų aplanke sukauptais mokymosi rezultatu duomenimis, Programos dalyviams įteikiami Vytauto Didžiojo universiteto sertifikatai, nurodantys Programos įgyvendinimo metu įgytą kompetenciją.

5. PROGRAMOS VADYBA

5.1. Modulio dėstytojo atsakomybė:

1. visapusiškas vadovavimas moduliui užtikrinant efektyvų bendravimą tarp modulio dalyvių;
2. strateginis modulio turinio ir įgyvendinimo planavimas;
3. modulio išteklių planavimas;
4. sąveika su administraciniais darbuotojais, kad būtų galima administruoti ir nustatyti modulio vertinimo tvarką;
5. modulio dokumentų tvarkymas;
6. modulio dalyvių interesų palaikymas;
7. kokybės užtikrinimo grįžtamoju ryšiu palaikymas.

5.2. Modulio dalyvių atsakomybė

Modulio dalyviai, būdami atsakingi už savo mokymosi rezultatus, įsipareigoja laikytis bendrų modulio įgyvendinimo taisyklių (taisyklės yra aptariamoms prieš kiekvieną modulį su jo vadovu ar dėstytoju), aktyviai dalyvauti įgyvendinant modulį.

5.3. Grįžtamasis ryšys ir peržiūra

Besimokančiųjų grįžtamojo ryšio gavimo mechanizmai: modulio dėstytojo ataskaitos ir grįžtamasis ryšys, gaunamas Programos dalyviams užpildžius pateiktas anketas.

5.4. Programos įvertinimas ir tobulinimas

Programa yra nuolat vertinama grįžtamoju ryšiu ir ekspertiniu vertinimu. Turi būti skiriami vidiniai (modulių dėstytojai) ir išoriniai (darbdavių atstovai ir kiti) vertintojai. Remiantis vertinimo rezultatais, yra atnaujinamas mokymo ir mokymosi turinys modulio ir visos Programos lygmenyse. Ypatingas dėmesys yra skiriamas individualiems modulio dalyvių mokymosi poreikiams tenkinti.

6. REIKALAVIMAI PROGRAMAI APRŪPINTI

1. Programos įgyvendintojams rekomenduojama parengti dalomąją medžiagą modulių dalyviams, kurią sudarytų: modulio aprašas; dalomoji medžiaga (skaidrės), kurią dėstytojas naudoja įgyvendindamas modulį; praktinės užduotys ir literatūros sąrašas.

2. Programos įgyvendintojams taip pat rekomenduojama numatyti auditorijas, tinkančias naudoti internetu ir aktyviems mokymosi metodams (pvz., darbo grupėmis ir kt.) taikyti.

7. PROFESINIO KONSULTAVIMO SPECIALISTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMOS MODULIŲ APRAŠAI

Modulio Nr. 1 „Profesinės karjeros tyrimai“ aprašas

1. MODULIO APIMTIS – 120 akad. val.

2. MODULIO PASKIRTIS, TIKSLAS IR VIETA METODIKOJE

Tai pirmasis Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos modulis, skirtas profesinio konsultavimo specialistams pagilinti žinias ir patobulinti gebėjimus profesinės karjeros tyrimų srityje.

Modulį sudaro 120 akad. valandų. Iš jų 16 akad. val. skirta teoriniams užsiėmimams, 8 akad. val. praktiniams užsiėmimams, 60 akad. val. – savarankiškam darbui ir 36 akad. val. rengimuisi atsiskaityti.

Modulio tikslas – plėtoti profesinio konsultavimo specialistų kompetenciją profesinės karjeros tyrimų ir jų praktinio taikymo srityje.

3. SIEKIAMOS KOMPETENCIJOS (*remiantis Profesijos konsultanto rengimo standartu*)

B3.1. Išmokti projektuoti ir atlikti nesudėtingus profesinio konsultavimo tyrimus.

B7.2. Išmokti konsultuoti savęs pažinimo srityje.

B7.4. Išmokti konsultuoti profesijų turinio ir profesijos rinkimosi klausimais.

4. NUMATOMI STUDIJŲ REZULTATAI

Išklausę modulį, dalyviai gebės:

1. Atlikti pasirinkto karjeros kelio ir profesinio pašaukimo analizę konkrečiu aprašytu atveju.
2. Atlikti asmens charakteristikų atitikimo profesijos keliamiems reikalavimams analizę konkrečiu aprašytu atveju.
3. Atlikti individualios karjeros plėtros galimybių prognozę konkrečiu aprašytu atveju ir pritaikyti ją profesijos konsultanto veikloje.
4. Apibūdinti konkrečios profesijos keliamus reikalavimus ir uždavinius žmogaus gebėjimams, sveikatai, galimas kontraindikacijas.
5. Įvardyti pagrindinius skirtumus tarp profesijos, specialybės ir specializacijos.

6. Išvardyti ir apibūdinti ekonominius-socialinius profesijos ypatumus.
7. Išvardyti informacijos šaltinius apie profesijas ir įvairių profesijų paklausą bei sudaryti jų tvarkymo matricą.

5. MODULIO TURINYS

1. Profesinės karjeros tyrimų samprata (apimtis – 4 akad. val.).
2. Asmens pažinimo tyrimai (apimtis – 12 akad. val.).
3. Asmuo ir jį apibūdinančios charakteristikos (apimtis – 8 akad. val.).
4. Asmenybės pažinimas ir struktūra (apimtis – 8 akad. val.).
5. Pašaukimo samprata (apimtis – 12 akad. val.).
6. Asmenybės intelekto formos pažinimo metodai (apimtis – 4 akad. val.).
7. Asmenybės pažinimo tyrimų metodai (apimtis – 6 akad. val.).
8. Žmogaus charakterio savybių tyrimo metodai (apimtis – 6 akad. val.).
9. Kontraindikacijos ir profesijos rinkimasis (apimtis – 6 akad. val.).
10. Profesinio veikimo skatinimas (apimtis – 10 akad. val.).
11. Profesijos samprata (apimtis – 10 akad. val.).
12. Profesijų klasifikavimo sistemos (apimtis – 8 akad. val.).
13. Profesijų tyrimų tikslai, tipai ir metodai (apimtis – 8 akad. val.).
14. Profesijų tyrimų informacijos šaltiniai (apimtis – 8 akad. val.).
15. Profesiograma ir psihograma (apimtis – 10 akad. val.).

6. MODULYJE NUMATOMI TAIKYTI MOKYMOŠI METODAI

Mokymosi metodai grindžiami besimokančiųjų aktyvaus dalyvavimo principu: partnerystės principais grįstu darbu, darbu grupėmis, atvejų analize, diskusijomis.

7. NUMATOMI MODULIO DALYVIŲ STUDIJŲ REZULTATŲ VERTINIMO

KRITERIJAI

1. Apibrėžti asmenybės pasirengimo rinktis profesiją kriterijai.
2. Apibrėžti pagrindiniai asmenybės pažinimo tyrimų metodai ir numatytos jų taikymo galimybės konsultuojant.
3. Sudarytas tikslinės grupės profesinių planų žemėlapis.

4. Sudaryta konkrečios profesijos psihograma arba profesioqram.
5. Įvertintos individualios galimybės įgyti kvalifikaciją ir nustatyti konsultavimo poreikiai konkrečiu aprašytu atveju.
6. Paaiškinta profesijos samprata.
7. Išvardyti ir paaiškinti profesijos tyrimų tikslai, tipai ir metodai.
8. Pristatyti ir apibūdinti pagrindiniai profesijų tyrimų informacijos šaltiniai.

8. PASIEKIMŲ VERTINIMO METODAI IR PRIEMONĖS

Formuojamasis vertinimas grindžiamas stebėjimu, klausymu, besimokančiųjų praktinių užduočių pristatymu ir aptarimu, diskusija.

9. LITERATŪRA

- Aukštkalnytė D. (1999). Talentingas vaikas šeimoje. *Tavo vaikas*. Nr. 3.
- Bolles R. N. (2005). *Kokios spalvos tavasis parašiuatas?* Kaunas: Mijalba.
- Butkienė G., Kepalaitė A. (1996). *Mokymasis ir asmenybės brendimas*. Vilnius: Margi raštai.
- Jovaiša L. (1981). *Asmenybė ir profesija*. Kaunas: KPI.
- Jovaiša L. (1999). *Profesinio konsultavimo psihologija*. Vilnius: Agora.
- Karjeros projektavimo vadovas (2005)*. Kaunas: VDU.
- Kučinskienė R. (2003). *Ugdymo karjerai metodologija*. Klaipėda: KU.
- Mayers D. G. (2000). *Psihologija*. Vilnius: Poligrafija ir informatika.
- Pukelis K. (1995). *Mokytojų rengimas ir tautos kultūra*. Kaunas: Versmė.
- Pukelis K. (1998). *Mokytojų rengimas ir filosofinės studijos*. Kaunas: VDU.
- Pukelis K. (2003). Karjeros projektavimo gebėjimai žinių visuomenėje: nauji iššūkiai profesiniam konsultavimui ir karjeros planavimui. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Nr. 6. Kaunas: VDU.
- Pukelis K., Pundzienė A. (2002). Profesinis konsultavimas karjeros projektavimui: paradigmu kaita. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Nr. 5. Kaunas: VDU.

10. INTERNETINIAI ADRESAI

AIKOS <http://www.aikos.smm.lt/aikos/webdriver.exe?MIval=/DizPirmas.html>

Euroguidance <http://euroguidance.lt>

Gebėjimų klausimynas (<http://www.profesijupasaulis.lt/>)

Igūdžių profilis (<http://www.acinet.org/acinet/skills/default.aspx?nodeid=20>)

Interesų klausimynas (<http://www.profesijupasaulis.lt/>)

Lietuvos profesijų klasifikatoriaus taikymo apžvalga

(http://www.darborinka.lt/mod/klasifikatorius/?p=4_1&strid=7)

Lietuvos profesijų klasifikatorius (<http://www.darborinka.lt/mod/klasifikatorius/>)

Profesijos rinkimosi klaidos (<http://www.tpu.ru/html/mistakes.htm>)

Profesijų klasifikatorius <http://www.ldrmt.lt/mod/klasifikatorius/>

Profesijų pasaulis <http://www.profesijupasaulis.lt/>

Savęs vertinimas (<http://www.cdm.uwaterloo.ca/step1.asp>)

Modulio Nr. 2 „Darbo rinkos vadyba ir tyrimai“ aprašas

1. MODULIO APIMTIS – 120 akad. val.

2. MODULIO PASKIRTIS, TIKSLAS IR VIETA METODIKOJE

Tai antrasis Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos modulis, skirtas profesinio konsultavimo specialistams pagilinti žinias ir patobulinti gebėjimus darbo rinkos vadybos ir tyrimų srityje.

Modulį sudaro 120 akad. valandų. Iš jų 16 akad. val. skirta teoriniams užsiėmimams, 8 akad. val. praktiniams užsiėmimams, 60 akad. val. – savarankiškam darbui ir 36 akad. val. rengimuisi atsiskaityti.

Modulio tikslas – plėtoti profesinio konsultavimo specialistų kompetenciją darbo rinkos vadybos, tyrimų ir jų praktinio taikymo srityse.

3. SIEKIAMOS KOMPETENCIJOS (*remiantis Profesijos konsultanto rengimo standartu*)

B5.1. Išmokti atlikti nesudėtingus profesijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimus.

B7.3. Išmokti konsultuoti darbo rinkos struktūros ir kaitos klausimais.

4. NUMATOMI STUDIJŲ REZULTATAI

Išklausę modulį, dalyviai gebės:

1. Apibrėžti profesinio rengimo ir darbo rinkos vadybos sąsajas.
2. Analizuoti darbo rinkos politiką, vertinti jos efektyvumą, apibrėžti profesinio konsultavimo vaidmenį aktyvioje darbo rinkos politikoje.
3. Kitiškai analizuoti ir taikyti darbo rinkos vadybos teorijas.
4. Apibrėžti pagrindinius darbo rinkos tyrimo metodus, jų tikslus ir uždavinius.
5. Atlikti veiklos sektoriaus, profesijų tyrimus, veiklos funkcinę analizę ir interpretuoti jų rezultatus kuriant bei tobulinant profesinio mokymo modulius ir programas.

5. MODULIO TURINYS

1. Darbo rinkos samprata (apimtis – 6 akad. val.).
2. Darbo rinkos struktūra (apimtis – 6 akad. val.).
3. Darbo rinkos tyrimų tikslai, tipai ir metodai (apimtis – 14 akad. val.).

4. Darbo rinkos tyrimų informacijos šaltiniai (apimtis – 10 akad. val.).
5. Darbo rinkos kaita ir jos parametrai (apimtis – 10 akad. val.).
6. Darbo rinkos sistemos pagrindai (apimtis – 10 akad. val.).
7. Darbo rinkos kaita ir profesinis rengimas (apimtis – 14 akad. val.).
8. Darbo rinkos vadybos pagrindai (apimtis – 10 akad. val.).
9. Pasyvioji ir aktyvioji darbo rinkos politika (apimtis – 6 akad. val.).
10. Darbo rinkos tyrimai (apimtis – 12 akad. val.).
11. Darbo rinka ir profesinė socializacija (apimtis – 8 akad. val.).
12. Darbo rinkos tyrimai ir profesinis konsultavimas (apimtis – 14 akad. val.).

6. MODULYJE NUMATOMI TAIKYTI MOKYMOŠI METODAI

Mokymosi metodai grindžiami bendradarbiavimo principu: paskaita, grupės darbu, atvejų analize, grupine diskusija.

7. NUMATOMI MODULIO DALYVIŲ STUDIJŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO KRITERIJAI

1. Paaiškinta darbo rinkos samprata ir pristatyti jos struktūrų tipai.
2. Apibūdinta darbo rinkos situacija pagal aprašytą atvejį.
3. Apibūdinti darbo rinkos kaitos požymiai.
4. Sumodeliuota konsultavimo eiga naudojant atliktą nesudėtingą darbo rinkos tyrimą.
5. Sumodeliuota ir pademonstruota konsultavimo eiga naudojant kitų tyrimų rezultatus apie darbo rinkos poreikius ir karjeros perspektyvas atskirose darbo pasaulio srityse.
6. Įvertintos darbo rinkos tyrimo duomenų panaudojimo galimybės atliekant darbo rinkos profesinį ir karjeros konsultavimą.

8. PASIEKIMŲ VERTINIMO METODAI IR PRIEMONĖS

Formuojamasis vertinimas grindžiamas stebėjimu, klausymu, besimokančiųjų praktinių užduočių aptarimu, diskusija.

9. LITERATŪRA

Darbo ir socialinių tyrimų institutas. (1998). *Darbo rinkos terminai ir sąvokos*. Vilnius: Agora.

Development of vocational education and training standards – the impact of labour market

information. (2001). European Training Foundation. www.etf.eu.int

Kinderis R. (2004). *Lietuvos darbo išteklių tyrimas: mokomoji knyga*. Vilnius: Ciklonas.

Laužackas R. (2005). *Profesinio rengimo metodologija*. Kaunas: VDU leidykla.

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba. (2003). *Kvalifikacijų analizės vadovas*. Vilnius: Agora.

Navickas V., Paulavičius K. (1999). *Darbo rinka: teorija ir valstybės politika*. Vilnius: VPU.

Paulavičius B.(1998). *Darbo rinka*. Vilnius: VPU.

10. INTERNETINIAI ADRESAI

AIKOS <http://www.aikos.smm.lt/aikos/webdriver.exe?MIval=/DizPirmas.html>

EURES Lietuva www.ldb.lt/eures

Lietuvos darbo birža www.ldb.lt

PLOTEUS <http://europa.eu.int/ploteus/portal/>

7.3. Modulo Nr. 3 „Gebėjimų įvertinimas ir darbo paieška“ aprašas

1. MODULIO APIMTIS – 120 akad. val.

2. MODULIO PASKIRTIS, TIKSLAS IR VIETA METODIKOJE

Tai trečiasis Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos modulis, skirtas profesinio konsultavimo specialistams pagilinti savo žinias klientų gebėjimų įvertinimo ir darbo paieškos srityse.

Modulį sudaro 120 akad. valandų. Iš jų 16 akad. val. skirta teoriniams užsiėmimams, 8 akad. val. praktiniams užsiėmimams, 60 akad. val. savarankiškam darbui ir 36 akad. val. rengimuisi atsiskaityti.

Modulio tikslas – plėtoti profesinio konsultavimo specialistų kompetenciją klientų gebėjimų įvertinimo ir darbo paieškos srityse.

3. SIEKIAMOS KOMPETENCIJOS (*remiantis Profesijos konsultanto rengimo standartu*)

B4.1. Išmokti atlikti asmens pažinimo tyrimus.

B6.1. Išmokti naudoti tyrimų rezultatus profesinio konsultavimo tikslams ir jų sklaidai užtikrinti.

4. NUMATOMI STUDIJŲ REZULTATAI

Išklausę modulį, dalyviai gebės:

1. Taikyti įvairius asmenybės pažinimo (gabumų ir gebėjimų, intelekto, polinkių veiklai) tyrimų metodus.
2. Identifikuoti profesijos keliamus reikalavimus ir uždavinius darbuotojų gebėjimams.
3. Identifikuoti kliento asmeninius ir socialinius gebėjimus, jų tobulinimo galimybes.
4. Kitiškai reflektuoti ir vertinti kliento asmeninę patirtį.
5. Naudoti darbo paieškos strategijas ir taikyti įsidarbinimo technikas.
6. Pristatyti kvalifikacijų poreikio darbo rinkoje prognozes.
7. Konsultuoti bedarbius jų profesinės veiklos ir įsidarbinimo galimybių klausimais.
8. Integruoti asmens gebėjimų ir darbo rinkos tyrimų rezultatus į profesinio konsultavimo praktiką.

5. MODULIO TURINYS

1. Kompetentingumo, kvalifikacijos, kompetencijos ir gebėjimo sampratos (apimtis – 10 akad. val.).
2. Kvalifikacijos turinys ir jį sudarančios kompetencijos (apimtis – 10 akad. val.).
3. Kompetentingumo, kvalifikacijos ir kompetencijos santykis (apimtis – 8 akad. val.).
4. Patirties ir gabumų tyrimas (apimtis – 8 akad. val.).
5. Bendrieji ir specialieji gebėjimai (apimtis – 10 akad. val.).
6. Neformalioju ar savaiminiu būdu įgytos kvalifikacijos ir kompetencijos (apimtis – 10 akad. val.).
7. Gebėjimų nustatymo ir atrankos tyrimai (apimtis – 12 akad. val.).
8. Pagrindinės bedarbių įsidarbinimo problemos (apimtis – 12 akad. val.).
9. Darbo paieška, strategijos ir įsidarbinimo technikos (apimtis – 10 akad. val.).
10. Rekomendacijos pokalbiui su darbdaviu ir CV parengti (apimtis – 10 akad. val.).
11. Darbo rinkos kaitos prognozavimo metodai (apimtis – 10 akad. val.).
12. Įsidarbinimo galimybės įgijus konkrečią kvalifikaciją (apimtis – 10 akad. val.).

6. MODULYJE NUMATOMI TAIKYTI MOKYMOŠI METODAI

Modulyje numatoma taikyti aktyvaus mokymosi metodus: savarankišką darbą individualiai ir grupėmis; diskusijas; atvejų analizę; tyrimo pratimus; demonstravimą; pristatymą.

7. NUMATOMI MODULIO DALYVIŲ STUDIJŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO

KRITERIJAI

1. Paaiškintos kompetencijos, kvalifikacijos, gebėjimo sąvokos.
2. Išvardytos kvalifikacijos turinį sudarančios kompetencijos konkrečiu aprašytu atveju.
3. Nustatyti gabumai ir gebėjimai konkrečiu aprašytu atveju.
4. Pristatytos darbo paieškos strategijos ir įsidarbinimo technikos.
5. Sumodeliuota ir pademonstruota informacijos paieškos konsultavimo eiga siekiant įsidarbinti.
6. Naudojant regioninės Darbo biržos duomenis ir pasirinkus konkrečią kvalifikaciją bei regioną, sumodeliuota pasirinktos kvalifikacijos poreikio regione prognozė.
7. Pademonstruotas bedarbio konsultavimas įsidarbinimo galimybių klausimais konkrečiai

aprašytoje situacijoje.

8. Sumodeliuota ir pademonstruota konsultavimo eiga gyvenimo aprašymui parengti.
9. Sumodeliuota ir pademonstruota konsultavimo eiga rengiantis pokalbiui su potencialiu darbdaviu.
10. Pateiktos žinios apie įsidarbinimo galimybes įgijus konkrečią kvalifikaciją.

8. PASIEKIMŲ VERTINIMO METODAI IR PRIEMONĖS

Modulio klausytojų pasiekimai vertinami: stebint grupės veiklą; vertinant praktinių užduočių atlikimo kokybę, klausytojų dalyvavimą diskusijose.

9. LITERATŪRA

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba. (2003). *Kvalifikacijų analizės vadovas*. Vilnius: Agora.
Linking vocational education and training standards and employment requirements. (2001). European Training Foundation. www.etf.eu.int.

Laužackas R. (2005). *Profesinio rengimo metodologija*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.

Bajorūnienė I. S., Bagdonienė L. (2005). *Šiandien tapau bedarbe. Kas rytoj?: anketinių tyrimų apžvalga*. Kaunas: (s. n.).

Gruževskis B. (2002). *Žmogaus socialinė raida: užimtumas*. Vilnius: Justitia.

Jovaiša T., Orenienė R. (2003). Profesinis konsultavimas žmogiškųjų išteklių plėtros kontekste. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Nr. 7. Kaunas: VDU.

Laužackas R., Pukelis K. (2000). Kvalifikacija ir kompetencija: samprata, santykis bei struktūra profesijos pedagogo veiklos kontekste. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Nr. 3. 10–18 p. Kaunas: VDU.

Karjeros projektavimo vadovas (2005). Kaunas: VDU.

Profesinės karjeros vadovas (1998). Vilnius.

Pukelis K. (2003). Karjeros projektavimo gebėjimai žinių visuomenėje: nauji iššūkiai profesiniam konsultavimui ir karjeros planavimui. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, Nr. 6. Kaunas: VDU.

10. INTERNETINIAI ADRESAI

AIKOS <http://www.aikos.smm.lt/aikos/webdriver.exe?MIval=/DizPirmas.html>

EURES Lietuva www.ldb.lt/eures

Gebėjimų klausimynas (<http://www.profesijupasaulis.lt/>)

Igūdžių profilis (<http://www.acinet.org/acinet/skills/default.aspx?nodeid=20>)

Interesų klausimynas (<http://www.profesijupasaulis.lt/>)

Lietuvos darbo birža www.ldb.lt

PLOTEUS <http://europa.eu.int/ploteus/portal/http://www.cvonline.lt>

7.4. Modulio Nr. 4 „Individualus ir grupinis konsultavimas“ aprašas

1. MODULIO APIMTIS – 120 akad. val.

2. MODULIO PASKIRTIS, TIKSLAS IR VIETA METODIKOJE

Tai ketvirtasis Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos modulis, skirtas profesinio konsultavimo specialistams pagilinti žinias ir patobulinti individualaus ir grupinio konsultavimo gebėjimus.

Modulį sudaro 120 akad. valandų. Iš jų 16 akad. val. skirta teoriniams užsiėmimams, 8 akad. val. praktiniams užsiėmimams, 60 akad. val. savarankiškam darbui ir 36 akad. val. rengimuisi atsiskaitymui.

Modulio tikslas – plėtoti profesinio konsultavimo specialistų kompetenciją individualaus ir grupinio konsultavimo srityje.

3. SIEKIAMOS KOMPETENCIJOS (*remiantis Profesijos konsultanto rengimo standartu*)

B1.1. Išmokti pasirengti pokalbiui ir suprasti svarbiausius veiksnius, sukuriančius teigiamą emocinę konsultavimo aplinką.

B1.2. Išmokti modeliuoti ir valdyti pokalbio eigą.

B1.3. Atpažinti konstruktyvaus bendravimo trukdžius ir efektyviai taikyti konfliktų prevencijos bei jų sprendimo metodus.

B2.1. Įvertinti preliminarias pirmojo susitikimo aplinkybes, sukurti teigiamą emocinę pokalbio atmosferą ir užmegzti konstruktyvų ryšį su konsultuojamuoju.

B2.2. Nuosekliai ir sistemingai planuoti bei organizuoti profesinį konsultavimą.

B2.3. Atpažinti konsultavimo trikdžius, išmanyti klientų, patiriančių karjeros krizę, konsultavimo ypatumus ir efektyviai taikyti konsultavimo trikdžių prevenciją bei jų pasekmių mažinimo būdus.

D1.1. Išmokti suplanuoti ir realizuoti nuoseklų, sistemingą bei kokybišką profesinio konsultavimo vertinimą.

D2.1. Išmokti tobulinti profesinio konsultavimo veiklą ir gerinti teikiamų paslaugų kokybę.

4. NUMATOMI STUDIJŲ REZULTATAI

Išklausę modulį, dalyviai gebės:

1. Modeliuoti ir valdyti pokalbio eigą individualaus ir grupinio konsultavimo metu.

2. Derinti įvairius bendravimo metodus ir priemones individualaus ir grupinio konsultavimo metu.
3. Identifikuoti individualaus ir grupinio konsultavimo trikdžius.
4. Įvertinti ir analizuoti teikiamų konsultavimo paslaugų efektyvumą.
5. Taikyti profesinės elgsenos ir praktinės veiklos etines normas bei principus.
6. Vertinti profesinio individualaus ir grupinio konsultavimo kokybę bei ją gerinti.

5. MODULIO TURINYS

1. Individualaus konsultavimo samprata (apimtis – 4 akad. val.).
2. Individualaus konsultavimo metodologinės koncepcijos (apimtis – 10 akad. val.).
3. Individualaus konsultavimo organizavimo formos ir metodai (apimtis – 10 akad. val.).
4. Distancinio būdo naudojimo individualiam konsultavimui ypatumai (apimtis – 8 akad. val.).
5. Individualaus profesinio konsultavimo trikdžiai (apimtis – 8 akad. val.).
6. Profesinio individualaus konsultavimo etikos ypatumai (apimtis – 4 akad. val.).
7. Profesinio grupinio konsultavimo samprata (apimtis – 4 akad. val.).
8. Profesinio grupinio konsultavimo metodologinės koncepcijos (apimtis – 10 akad. val.).
9. Profesinio grupinio konsultavimo organizavimo formos ir metodai (apimtis – 10 akad. val.).
10. Profesinio grupinio konsultavimo trikdžiai (apimtis – 8 akad. val.).
11. Klientų, patiriančių karjeros krizę, konsultavimas (apimtis – 8 akad. val.).
12. Konfliktų valdymas (apimtis – 10 akad. val.).
13. Profesinio grupinio konsultavimo etikos ypatumai (apimtis – 4 akad. val.).
14. Profesinio individualaus ir grupinio konsultavimo kokybės vertinimas (apimtis – 12 akad. val.).
15. Profesinio konsultavimo kokybės tobulinimas (apimtis – 10 akad. val.).

6. MODULYJE NUMATOMI TAIKYTI MOKYMOŠI METODAI

Mokymosi metodai grindžiami besimokančiųjų aktyvaus dalyvavimo principu: partnerystės principais grįstu darbu, darbu grupėmis, atvejų analize, diskusijomis.

7. NUMATOMI MODULIO DALYVIŲ STUDIJŲ PASIEKIMŲ VERTINIMO

KRITERIJAI

1. Apibūdintos ir paaiškintos individualaus ir grupinio konsultavimo metodologinės koncepcijos.
2. Išvardyti ir paaiškinti konsultanto pasirengimo individualaus ir grupinio konsultavimo etapai.

3. Išvardyti ir paaiškinti individualaus ir grupinio konsultavimo skirtumai.
4. Pademonstruoti pokalbio valdymo įgūdžiai konsultuojant individualiai ar grupėmis.
5. Įvardyti trikdžiai, paaiškintos jų priežastys bei pasiūlyti eliminavimo būdai pademonstruoto pokalbio atveju.
6. Išvardytos ir paaiškintos profesinės elgsenos, praktinės veiklos etinės normos bei principai.
7. Atlikta konsultanto individualaus ir grupinio konsultavimo savianalizė pagal konkretų aprašytą konsultavimo atvejį.

8. PASIEKIMŲ VERTINIMO METODAI IR PRIEMONĖS

Formuojamasis vertinimas grindžiamas stebėjimu, klausymu, sąlygų diskutuoti sudarymu, besimokančiųjų praktinių užduočių išklausa ir aptarimu, diskusijomis.

10. LITERATŪRA

- Brown S. D., Lent R. W. (2005). *Career development and counseling: putting theory and research to work*. Hoboken (N. J.): Wiley.
- Cohen E. (1994). *Designing Groupwork: Strategies for Heterogeneous Classroom*. NY: Teacher College Press.
- Dustin D., Rickey L. G. (1988). *Group counseling: theory and practice*. Englewood Cliffs (N. Y.) London: Prentice.
- Inglar T., Bjercknes E. ir kt. (2002). *Mokymasis ir konsultavimas*. Kaunas: VDU.
- Jovaiša L. (1999). *Profesinio konsultavimo psichologija*. Vilnius: Agora.
- Kočiūnas R. (1995). *Psichologinis konsultavimas*. Vilnius: Lumen.
- Navickienė L., Navikienė Ž. (2005). Profesinio konsultavimo paslaugų efektyvinimas. Problemos ir sprendimo būdai. *Karjeros konsultavimas tarpkultūrinėje Europos erdvėje*. Klaipėda: KU.
- Profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugų teikimo reikalavimų aprašas* (2005). Vilnius: ŠMM.
- Pukelis K. (2003). Karjeros projektavimo gebėjimai žinių visuomenėje: nauji iššūkiai profesiniam konsultavimui ir karjeros planavimui. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Nr. 6. Kaunas: VDU.
- Pukelis K., Pundzienė A. (2002). Profesinis konsultavimas karjeros projektavimui: paradigmu kaita. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. Nr. 5. Kaunas: VDU.
- Teresevičienė M., Gedvilienė G. (1999). *Mokymasis bendradarbiaujant*. Vilnius: Garnelis.

Teresevičienė M., Gedvilienė G. (2003). *Mokymasis grupėse ir asmenybės kaita: monografija*.
Kaunas: VDU.

10. INTERNETINIAI ADRESAI

AIKOS <http://www.aikos.smm.lt/aikos/webdriver.exe?MIval=/DizPirmas.html>

Konsultavimas internetu <http://www.darborinka.lt/?pid=350>

Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba <http://www.darborinka.lt/>

Karjeros projektavimo sąvokų žodynas <http://glossary.ambernet.lt>

RENGĖJAS:

Vytauto Didžiojo universitetas